

Uváznení bojovníci proti fašizmu, verní záujmom slovenského ľudu boli prepustení. Zaisťujú sa všetci tí, ktorí spolupracovali s Nemcami proti slovenskému ľudu. Zrušené byly proti-židovské zákony.

V našom boji postupovali sme spoločne s väčšinou sociálnedemokratických súdruhov, ktorí, ako my, viedli protifašistický boj. Tento spoločný boj vzájomným želaním vyústí v jednotu socialistického robotníckeho a roľníckeho hnutia na Slovensku a v jednotnú stranu pracujúceho ľudu.

Bratský český pracujúci ľud a inteligencia vedú národný boj za ešte ťažších podmienok a strašného útlaku. Pozdravujeme bojovníkov v Česku a vyslovujeme úprimne želanie, aby slovenský národ a český národ v shode v novom spoločnom štáte vytvorily podmienky pre lepšiu a šťastnejšiu budúcnosť.

Súdruhovia! Súdružky!

Víťazstvo je na dohľad!

Spolu s Červenou armádou a spojeneckými armádami Anglicka, Ameriky, Číny, Titovými partizánmi, revolučným Francúzskom, novým Poľskom dobyjeme konečné víťazstvo.

Vstupujte do partizánskych oddielov a tvorte nové! Prihlasujte sa do našej slovenskej armády!

Podporujte vojakov a partizánov! Všetky sily sústreďte na posledný rozhodný úder!

Komunisti boli a budú predvojom národne-oslobodzovacieho boja!

Ostanú verní socialistickému programu!

Smrť fašizmu — slobodu národom!

Sláva víťaznej Červenej armáde!

Nech žije súdruh Stalin!

Sláva bojujúcim spojeneckým armádám! Sláva partizánom!

Sláva bojujúcej slovenskej armáde!

Komunistická strana Slovenska

LAMS Martin. Sbíрка letáků. Tisk. — Též Za svobodu českého a slovenského národa, Praha 1956, str. 348—350.

[52]

1944, 4. září. Londýn. — Benešův program závěrečných příprav pro přechodné období po osvobození Československé republiky.

Co je třeba zde a doma ještě učinit před a po pádu Německa k provedení domácího osvobození.

I. Hlavní dekrety:

1. Dekret presidenta republiky o vyhlášení suverenity nad předmnichovským územím a o platnosti konstituce z r. 1920 až do provedení revise voleným Národním shromážděním.
2. Dekret o zrušení zákonů a nařízení z doby po září 1938 (Je hotovo a podepsáno).
3. Dekret o retribuci (Hotovo. Dlužno předložit).
4. Dekret o národních výborech (Připravuje se. Je třeba nejdéle do 15. září předložit k podpisu).
5. Dekret o státním občanství (Připravuje se, dlužno skončit jednání a předložit k podpisu).

6. Připraví se text návrhu vládního nařízení o volbách do výborů místních a do Prozatímního Národního shromáždění.

7. Připravuje se text návrhu vládního nařízení o kompetenci výborů obecních, okresních a zemských.

8. Dohoda o dekret o tom, jak bude vedena správa v odtrženém území: zůstane systém vrchnostenský, t. j. vládních komisařů (a pomocí výborů složených z Čechoslováků?).

9. Zásady hospodářské: — Je třeba hned připravit a předložit. —

a) Text dekretu o konfiskaci německého a maďarského majetku a o jeho nové správě.

b) Text dekretu o majetku zrádců a kolaborantů a jeho správě.

c) Text dekretu o majetku germanisovaném (viz co o všem tom je už stanoveno v dekretu o retribuci) a o jeho nové správě.

d) Text dekretu speciálního o majetku československých, vlasteneckých, sociálních a jiných kolektivit a institucí, konfiskovaných Němci.

10. Stanovení zásady v dekretu o odškodnění obětí boje za národní osvobození (Pozor na to, je to dvojsečné. Je třeba připravit text všeobecný — bude předložen a doplněn pravděpodobně až doma).

11. Konkretní hospodářská opatření technická v přechodné době — celní, obchodní, vývoz a dovoz atd. Doplnit to, co už je připraveno a předložit.

12. Opatření měnová — doplnit, co je už připraveno a předložit. Některé věci nebude možno vydat bez slyšení domova.

13. Příprava pozemkové reformy: dekret o zřízení úřadu a všeobecné ustanovení, že se pozemková reforma provede na základě bližších rozhodnutí první domácí vlády.

14. Opatření transferová — zřízení vládního komisaře a úřadu — úřad a komisař pro vnitřní koloniaci.

15. Dekret o uzavření německých škol a zamezení fašistickým učitelům vykonávání jejich funkce — příprava všeobecných nařízení o německém a maďarském školství. Je třeba zde připravit a podepsat — jde o jednoduchý a krátký dekret.

16. Příprava textu pro zřízení:

a) ministerstva zahraničního obchodu — všeobecně znějící krátký dekret,

b) ministerstva zásobování — všeobecně znějící dekret,

c) úřad pro transfer a vnitřní koloniaci — všeobecně znějící dekret,

d) úřad pro zemědělskou reformu — stejně jen všeobecně znějící dekret.

II. Hlavní sporné otázky, které dosud mezi námi řešeny nejsou!

1. Volby do Národních výborů:

a) Mělo by býti stanoveno, že všechny mají býti provedeny nejpozději do šesti neděl; obecní do deseti dnů, okresní do dvaceti dnů, zemské do měsíce a do Prozatímního Národního shromáždění do šesti neděl.

b) Volby do místních výborů — je třeba záruky, aby byly zastoupeny všechny směry politické a sociální.

c) Volby do Národního shromáždění: volby budou prováděny do zemských výborů, ale třeba záruky, aby všechny směry zastoupeny.

d) Jaká bude tato záruka vzhledem k tomu, že ve spěchu převratovém není možno uplatnit náš bývalý systém volební? Nejsou a nebudou hned fungovat strany a jejich celá struktura, nelze tudíž obnovit dosavadní systém listin.

Nejlépe by bylo zřídit zvláštní volební všeobecný „Výbor Národní fronty“, kde by se přibližně dohoda o složení Prozatímního Národního shromáždění dobrovolně smlouvala.

2. Kompetence výborů:

- a) obecních — o tom není sporu: to, co má dnes a to, co se mu přidá rozhodnutím vlády a Národního shromáždění;
- b) zemských — to, co měla zemská zastupitelstva plus zemský president (přebírá to zemský výbor s voleným předsedou a referenty) plus to, co jim vláda a Národní shromáždění dále přidá.
- c) Prozatímního Národního shromáždění:
 1. zásadně mu náleží práva parlamentu;
 2. bude však ratihabice všech usnesení (potvrzení jich prvním voleným parlamentem);
 3. nebude revidovat konstituci, ale může ji připravovat a připraví nový volební řád;
 4. president může rozpustit i Národní shromáždění provisorní — má-li toto Národní shromáždění právo vyslovit nedůvěru vládě.
- d) Okresní výbory: náleží jim dosavadní kompetence okresního zastupitelstva, dále dosavadního okresního hejtmanství (bude zřízeno předsednictvo, t. j. předseda plus čtyři nebo pět referentů) a konečně to, co vláda (event. Národní shromáždění) mu přidá.

{O tom je třeba ještě jasné dohody.}

III. Tvoření nové vlády.

- a) Jakmile padne Německo, podá nynější vláda demisi. President ji přijme a pověří dosavadní vládu vedením věcí státních až do ustavení vlády nové. Bezvládí nastat nemůže a nesmí.
- b)
 1. Vláda udělá projev domů na odchodnou, vyloží bilanci své činnosti a prohlásí, že podává demisi, protože ve zcela nové situaci je třeba nové vlády. Dosavadní vláda byla utvořena v zahraničí a měla své speciální úkoly. V tom nastává nyní podstatná změna.
 2. President učiní podobný projev domů a vyloží jak soudí, že půjde a má jíti vývoj doma dále, ve věcech vlády a vedení státu.
 3. President v dohodě s činiteli domácími i zahraničními bude designovat nového ministerského předsedu z domácích odbojových pracovníků, někoho, kdo byl buď pronásledován nebo se aspoň bezvadně choval. Designovaný předseda začne hned v dohodě s presidentem jednat o sestavení nové vlády.
 4. Bude třeba k tomu,
 - a) aby president hned odejel domů?
 - b) nebo aby si pozval domácí lidi do Londýna?
 - c) nebo aby někoho z Londýna poslal domů — snad demisovaného předsedu vlády?
 5. Všecko to bude potřebovat jistý čas. Jak dlouho — několik dnů? Týden? Dva týdny? Bude nebezpečí v prodlení a proto je třeba už nyní to promýšlet, připravovat a smlouvat to zde i s domovem. Bude třeba, aby nám z domova včas dali — je-li to možné — seznam možných kandidátů ministerských.
- c) Národní fronta se bude skládat z těchto směrů:

Komunisté, soc. demokrati, českoslovenští socialisti, lidovci, agrárníci (bez fašisujícího křídla). Ostatní směry se v té či oné formě k těmto směrům připojí (třeba ve federaci či autonomisaci či v nějakém sekciování). Jsou vyloučeni a priori všichni viníci, kolaboranti, fašisti a fašisující elementy.

Skutečné a definitivní formace stranické budou vytvořeny v období funkce Prozatímního Národního shromáždění.

d) Vláda Národní fronty bude vedena předsedou z levice, neboť president soudí, že je v zájmu věci, aby první vláda po převratu měla předsedu orientovaného levicově. Kabinet by v tom případě měl mírnou většinu levicovou, lze-li tři první skupiny nazývat skupinami levicovými a ostatní skupiny Národní fronty pokládat za náležitější k centru a pravici. Všechno ostatní rozhodnou pak volby už do prozatímního Národního shromáždění, ale hlavně volby do normálního parlamentu.

IV. Celková správa republiky

až do vykonané volby do definitivního Národního shromáždění bude tudíž vyhlížet takto:

- a) Konstituce z r. 1920 až do revise, provedené prvním voleným Národním shromážděním.
- b) President republiky s právy podle konstituce z r. 1920, vykonávající dočasně funkci podle par. 58 ústavy.
- c) Vláda, jmenovaná presidentem, zodpovědná Prozatímnímu národnímu shromáždění.
- d) Prozatímní národní shromáždění, volené ze zemských výborů a mající funkci parlamentu s výše uvedenými omezeními.
- e) Zemské národní výbory s výše uvedenou kompetencí (které automaticky budou výrazem a zárukou správní decentralisace republiky; musí tudíž býti zaručeno, aby hned spočátku to dostalo výraz a aby už Prozatímní Národní shromáždění a první domácí vláda učinila decentralisační opatření (vymezení kompetence zemských výborů a jejich předsednictev), která uspokojí zejména decentralisační tendence Slovenska a Podk. Rusi.
- f) Okresní výbory — s výše uvedenou kompetencí.
- g) Místní národní výbory — s výše uvedenou kompetencí.
- h) V územích Mnichovem a po Mnichově odtržených bude až na další zaveden režim vládních komisařů a správa úřadů vrchnostenských.¹

AÚD KSČ Praha. Fond 38, inv. j. 14, str. 137—143. Opis.

¹ Tento návrh, který představoval Benešovy názory na uspořádání politických poměrů v osvobozeném Československu a měl být prodiskutován na schůzi československé vlády v Londýně s presidentem 7. září 1944, zaslal jako důvěrnou informaci 4. září 1944 vyslanec J. Smutný ministru spravedlnosti dr. J. Stránskému. Současně mu v příloze zaslal následující návrh ústavního dekretu presidenta republiky o výkonu moci zákonodárné a veřejné správy na osvobozeném území republiky v přechodném období a komentář presidenta Beneše k němu:

„Ústavní dekret presidenta republiky
ze dne 1944,

o výkonu moci zákonodárné a veřejné správy na osvobozeném
území republiky v přechodném období.

Část první.

Článek 1.

Dokud nebude zvoleno Národní shromáždění podle ústavní listiny ze dne 29. února 1920, vykonává moc zákonodárnou na celém území Československé republiky prozatímní Národní shromáždění, skládající se z jedné sněmovny o 200 členech (poslancích).

Článek 2.

Pokud není v dalších člancích ustanoveno jinak, platí o složení a působnosti prozatímního Národního shromáždění ustanovení ústavní listiny, platná pro sněmovnu poslaneckou.

Článek 3.

1. Prozatímní Národní shromáždění bude zvoleno zemskými národními výbory: českým, moravsko-slezským, slovenským a podkarpatoruským.

Zemský národní výbor český zvolí 90 členů.

Zemský národní výbor moravsko-slezský zvolí 51 členů.

Zemský výbor slovenský zvolí 49 členů.

Zemský výbor podkarpatoruský zvolí 10 členů.

2. Volba bude provedena do 14 dnů po ustavení všech čtyř zemských národních výborů tak, aby se všem politickým skupinám dostalo zastoupení odpovídajícího jejich početnosti.

3. O platnosti voleb rozhoduje prozatímní Národní shromáždění samo.

Článek 4.

Kde je podle ústavní listiny třeba souhlasného usnesení poslanecké sněmovny a senátu, stačí k platnosti usnesení prozatímního Národního shromáždění, usnesení většiny všech jeho členů, pokud není ústavní listinou předeepsána vyšší většina.

O hlasování prozatímního Národního shromáždění o připomínkách presidenta republiky podle par. 47 ústavní listiny, platí požadavek třípětinové většiny podle odst. 2. par. 48. ústavní listiny.

Článek 5.

Prozatímnímu Národnímu shromáždění nepřísluší voliti presidenta republiky a provésti celkovou revisi platné ústavy z 29. 2. 1920.

Měníti jednotlivá ustanovení ústavní může jen v případech naprosto nezbytných.

Článek 6.

Ustanovení par. 31. ústavní listiny o právu presidenta republiky rozpouštěti sněmovny vztahuje se i na prozatímní Národní shromáždění, při čemž ustanovení první věty druhého odstavce odpadá.

Článek 7.

Veškeré zákony, usnesené prozatímním Národním shromážděním, podléhají dodatečnému schválení Národním shromážděním, normálně podle ústavy zvoleným.

Část druhá

O prozatímním výkonu veřejné správy

Článek 8.

Prozatímní veřejná správa v obcích, okresech a zemích republiky, osvobozených od nepřítelů, bude v přechodném údobí obstarána soustavou obecních, okresních a zemských národních výborů, ustavených ze spolehlivých občanů všech československých vlasteneckých politických směrů.

Národní výbory řídí se ve své činnosti zákony Národního shromáždění, prozatímního Národního shromáždění, dekrety presidenta republiky a nařízeními vlády a vládního delegáta pro správu osvobozeného území. Jako prozatímní orgány veřejné správy jsou ve své působnosti v rámci platných předpisů podřízeny vládě.

Článek 9.

Členové obecních národních výborů budou zvoleni v rozsahu dosavadních obecních zastupitelstev přímou volbou lidovou. Do pravomocí obecních národních výborů spadá vše, co podle platných předpisů náleží do samostatné nebo přenesené působnosti obcí, jakož i vše, co na ně bude dalšími zákony a nařízeními přeneseno.

Článek 10.

Členové okresních národních výborů budou zvoleni v rozsahu dosavadních okresních zastupitelstev sborem delegátů obecních národních výborů příslušného politického okresu. Při jejich volbě bude dbáno zásady poměrnosti uvedené v odstavci 2. čl. 3.

Do pravomocí okresních národních výborů spadá vše, co podle platných předpisů náleží do pravomocí okresních zastupitelstev a okresních správ politických, jakož i vše, co na ně bude dalšími zákony a nařízeními přeneseno.

V městech s t. zv. zvláštním statutem obstarávají okresní správu politickou obecní národní výbory.

Článek 11.

Členové zemských národních výborů budou zvoleni v rozsahu dosavadních zemských zastupitelstev sborem delegátů okresních národních výborů příslušné země. Při volbě bude dbáno zásady poměrnosti uvedené v odst. 2. čl. 3. Do pravomocí zemských národních výborů spadá vše, co podle platných předpisů náleží do pravomocí zemských zastupitelstev a zemských správ politických, jakož i vše, co na ně bude dalšími zákony a nařízeními přeneseno.

Článek 12.

Dokud se neujmou správy národní výbory volené, povedou správu obecní a okresní národní výbory revoluční, vytvořené ze všech složek občanstva na základě vládního prohlášení ze dne 16. dubna 1944.

Výbory ty provedou podle potřeby svou reorganizační tým, že přiberou ihned k práci spolupracovníky z řad veřejných funkcionářů republiky, kteří se osvědčili vlasteneckým cítěním v době nesvobody.

Vzniklo-li v obci nebo okresu revolučních výborů několik, sejdou se k provedení této reorganizace společně.

Článek 13.

Správu obcí a okresů s většinou obyvatelstva státně nespolehlivého opatří vláda komisionálně podle předpisu zákona o obraně státu. Podle místních a regionálních poměrů mohou být přibrány k součinnosti místní organizace demokratické části obyvatelstva.

Část třetí.

Ustanovení společná.

Článek 14.

Další podrobnosti o tom, jakým způsobem budou prozatímní Národní shromáždění a národní výbory voleny a jak budou národní výbory svou pravomoc vykonávat, stanoví zvláštní vládní nařízení. Pokud bude provádět úpravu, k níž by bylo jinak třeba zákona, musí býti spolupodepsáno prezidentem republiky.

Článek 15.

Přechodné údobí začíná dnem, kdy některá část Československé republiky bude osvobozena z nepřátelské moci a končí dnem, na němž se usnese normálně podle ústavy zvolené Národní shromáždění.

Článek 16.

Tento dekret vstupuje v platnost dnem 1944 a provede jej ministr vnitra spolu s účastněnými členy vlády.

„Komentář k ústavnímu dekretu o výkonu moci zákonodárné a veřejné správy.

1. Je to návrh *střední* mezi krajně všeobecným a krátkým návrhem Dra Slávika a návrhem došlým z Moskvy. Řeší všechny otázky až na volby do obecních výborů a nechává vládnímu nařízení věci téměř jen technické.

2. Zapadá logicky do všech ostatních dekretů a řeší už celou politickou strukturu republiky v údobí přechodném.

3. Je přímým doplněním dekretu o suverenitě ČSR nad předmnichovským územím a o platnosti ústavy z roku 1920.

4. Kryje všechny problémy, které nám zůstaly k řešení, a bude-li přijat, dává garancie politickým stranám, že žádná druhou nemůže majorisovat.

5. Je výrazem toho, co bylo řečeno v mém memorandu o tom, čeho je třeba ještě před pádem Německa k provedení nového řádu v údobí přechodném doma.

5. září 1944.“ (AÚD KSČ, Praha, f. 38, inv. j. 14, čís. 152—157 a 164.)

12. září 1944 vyjádřili ve společném dopise Stránský, Ripka, Slávik, Majer a Bečko své stanovisko k Benešovým návrhům takto:

„Vážený pane presidente,

k některým otázkám uvedeným v dopise ze dne 4. září 1944, které byly předmětem Vašeho rozhovoru s členy vlády dne 7. září 1944, dovoluujeme si vyjádřiti své stanovisko takto:

1. Soudíme, že není třeba zvláštního dekretu o vyhlášení suverenity nad předmnichovským územím a o platnosti konstituce z r. 1920. Naproti tomu jsme však toho názoru, že ještě zde v zahraničí má býti vydán ústavní dekret, aby prezident republiky mohl vydávat potřebné normy až do ustavení prozatímního národního shromáždění, a to na návrh vlády.

2. Jsme pro stručný rámcový dekret o národních výborech, jak jej navrhuji naši přátelé z Moskvy v Němcově vzkazu, protože tento návrh vyjadřuje v podstatě zásady, které jsme od počátku sdíleli. Jsme pro to, aby kompetence národních výborů byla určena vládním nařízením, které by obsahovalo zásady naznačené v prezidentově konceptu osnovy dekretu o prozatímní moci zákonodárné a výkonné, jen s určitějším normováním úřední podřízenosti každého národního výboru národnímu výboru nadřízenému, a podřízenosti všech národních výborů vládě. Jsme dále pro to aby vládní nařízení o volbách do národních výborů ustahovalo přímé volení do národních výborů obecních a okresních a aby členové výborů okresních zvolili pak národní výbory zemské a prozatímní národní shromáždění, všechno na základě proporcí. Toto vládní nařízení má býti připraveno a projednáno již zde, ale vydáno až v osvobozené vlasti po dohodě s představiteli domácího odboje.

3. Dekret o státním občanství, který má vytvořit právní předpoklady pro odnětí státního občanství, je třeba vydati již zde v zahraničí, i když je nutno počítati s tím, že doma bude případně potřeba jeho novelisace.

4. Pokud jde o věci hospodářské uvedené v odstavci 9 dopisu ze dne 4. září 1944 pod písmeny a, b, c, d, mohou být řešeny na dobu přechodnou rámcovým dekretem o mimořádných opatřeních pro zajištění hospodářského života na osvobozeném území. Návrh dekretu je vypracován a připraven pro připomínkové řízení jako společný návrh ministerstva průmyslu a obchodu a ministerstva pro hospodářskou obnovu. Jsme toho názoru, že konfiskace jakéhokoliv majetku může být provedena zákonodárným opatřením až doma.

5. K bodu 10) dopisu ze dne 4. září 1944: Návrh dekretu je hotový a připomínkové řízení skončené. Velké názorové rozdíly, které se projevily v připomínkovém řízení, jsou samy o sobě již ukázkou, že celá problematika může býti s konečnou platností řešena jen doma.

6. K bodu 11) dopisu: Návrhy na celně-politická a obchodní opatření pro přechodnou dobu se zřetelem na dovoz a vývoz nechť předloží ministerstvo financí a ministerstvo obchodu.

7. K bodu 12) dopisu: Měnová opatření podle návrhu p. min. Feierabenda nemohou býti podle našeho soudu uvedena v předloženém znění v platnost, neboť její celkovou tendencí jsou nevhodná a proto nepří-

jatelná. Je potřeba předložit nový návrh měnového plánu, který by svoji tendencí i obsahem odpovídal potřebám nové struktury našeho hospodářského a sociálního života.

8. Považujeme při této příležitosti za nutné upozornit, že by bylo prospěšné, aby provedena byla úprava působnosti hospodářských ministerstev tak, aby věci hospodářské a sociální mohly býti účelně obstarávány a koordinovány. Mělo by být proto zřízeno ministerstvo národního hospodářství.

Dále jsme toho názoru, že ministerstvo zásobování nemůže stačit s rozsahem působnosti, jakou mělo doma. Je potřeba zřídit dekretem ministerstvo spotřeby, jehož kompetence bude stanovena tak, aby mohlo řešit otázky zásobování, distribuce a úpravu a kontrolu cen spotřebních statků. Návrh je připraven k projednání.

9. K bodu 15) dopisu: Pro uzavření německých a maďarských škol a zamezení činnosti fašistických učitelů má býti vydán již zde rámcový dekret a podrobnosti mohou býti určeny vládním nařízením až doma.

10. K bodu 16): Soudíme, že je potřeba zřídit ústřední úřad pro zahraniční obchod. Příslušný návrh dekretu je připravován ministerstvem obchodu.

11. Demise vlády a její odchod domů. Souhlasíme plně s tím, že tato vláda má před svým odchodem domů podati demisi a jíti domů již v demisi. V Londýně je však třeba zřídit likvidační orgán.

12. Jsme pro to, aby netoliko administrativní, ale také politická čistka se děla národním soudem na podkladě normativním, buďsi dekretem, buďsi vládním nařízením, neboť kdyby tato čistka byla ponechána pouze politické akci, mohlo by to znamenatí rozvrat.

13. Souhlasíme, že z aktivních domácích i zahraničních složek národní resistance měl by vzniknouti ústřední výbor národní jednoty, který by v době, kdy už nebude fungovat Státní rada, a kdy ještě nebude ustaveno prozatímní národní shromáždění, připravil volební dohodu a byl po př. vládě demisionované i vládě nové až do ustavení prozatímního národního shromáždění představitelem politické veřejnosti s fakultativní působností poradní, jež by nemusela být ani normována.

Zejména by šlo o to, aby takovýto sbor národní jednoty připravil dohodu o složení prozatímního národního shromáždění a volební dohodu vůbec. Na základě této dohody bylo by pak národní shromáždění příslušnými voliteli zvoleno.

Má-li býti taková volební dohoda možná, přes to že se nemůže opírat o žádný volební klíč, který by byl spolehlivým ukazovatelem dnešní orientace lidových mas, ani o žádný spolehlivý odhad, musela by jí předcházet dohoda o akčním programu nové vlády. Považujeme i takovou dohodu za možnou. Musela by býti vyjádřena hned v úvodním prohlášení nové vlády.

Přijměte, pane presidente, projev naší hluboké úcty.

Stránský m. p.
Rípka m. p.
Slávik m. p.
Majer m. p.
Bečko m. p.“

[AÚD KSČ Praha, f. 38, inv. j. 14, čís. 166—169.]

[53]

1944, 6. září. *Banská Bystrica*. — *Nařízení Slovenské národní rady o postátnění školství na Slovensku*.¹

¹ Postátnění školství bylo spontánní reakcí na poměry, panující v éře slovenského státu, kdy bylo takřka celé školství vydáno do rukou církvím, především církvi katolické, která ovládla též všechny školské orgány a využívala je pro své církevněpolitické a náboženské zájmy. Zákonem čís. 308/1940 byly zrušeny všechny státní školy lidové a odevzdány do správy církvím; postupně se stíral světský charakter i ze škol středních a odborných. Katolická církev naplnila školství duchem náboženské nesnášenlivosti a fanatismu, duchem církevního tmářství, nepřátelského vědeckým poznatkům a demokratickým národním tradicím, učila vše pro to, aby školy byly spolehlivou oporou klérofašistického režimu.

Problematikou školství se kromě nařízení SNR čís. 5/1944 zabývalo nařízení čís. 7/1944 Sb. n. SNR o zrušení zákazu koedukace a nařízení čís. 6/1944 Sb. n. SNR o úpravě školství a bohoslužebné řeči německé a maďarské národnostní menšiny [šlo o likvidaci maďarizačních a germanizačních opatření].

Rámcové nařízení SNR o postátnění školství ze 6. září 1944 bylo potvrzeno, rozšířeno a konkretizováno dalšími legislativními akty SNR v květnu, srpnu a v listopadu 1945, jimiž byl zestátněn i všechn majetek, patřící k církevním školám, studentské internáty apod.